

FIȘĂ DE LUCRU
MIHAI EMINESCU
LUCEAFĂRUL (1883)

Înțelegere pas cu pas · Pregătire pentru Bacalaureat

📌 **AUTOR**
Mihai Eminescu
1850 – 1889

📅 **PUBLICARE**
1883
Almanahul „România Jună”

📖 **STRUCTURĂ**
98 catrene · 4 tablouri
rimă încrucișată, iambic

PASUL 1 ★ CONTEXT ȘI CURENT LITERAR

📌 Ce este romantismul?

Romantismul este curentul literar apărut la **începutul sec. XIX** în Anglia, răspândit în Franța, Germania și apoi în toată Europa. Este o **reacție la rigiditatea clasicismului** care aduce o înnoire fundamentală a literaturii, sub forma afirmării libertății absolute de gândire și de expresie

Trăsăturile romantismului în poem – reține aceste cuvinte-cheie!

Trăsătură romantică	Cum apare în Luceafărul
Expansiunea eului / individualismul	Hyperion este geniu solitar, opus mulțimii
Antiteza	Geniu ↔ om comun; cosmic ↔ terestru; Hyperion ↔ Cătălin
Folclor și mitologie	Basmul <i>Fata-n grădina de aur</i> mitul zburătorului; mit grecesc (Hyperion)
Visul și fantasticul	Comunicarea dintre fată și luceafăr are loc în vis
Amestec de genuri și specii	Epic (basm) + Liric (meditație) + Dramatic (dialog)
Melancolie și imposibila iubire	Luceafărul nu se poate împlini prin iubire

📌 Rețineți!

Sursele de inspirație: **folclorică** (basmul „Fata în grădina de aur” cules de Richard Kunisch), **filosofică** (Schopenhauer, Platon, Aristotel) și **biografică**.

PASUL 2 ★ TEMĂ, TITLU ȘI MOTIVE LITERARE

Tema poemului

Tema **romantică** centrală: **raportul geniu – om comun**. Secundar:

- **Iubirea** – ipostaze terestre și cosmice
- **Cunoașterea** – superioară afectului
- **Condiția geniului** – singurătate și nemurire

Titlul

Substantiv propriu articulat hotărât = un **astru ceresc**. Trimite la:

- Motivul central al textului
- Mitul românesc al stelei călăuzitoare
- Mitul grec al lui Hyperion
- **Dubla natură** a personajului romantic

MOTIVE LITERARE

- **Luceafărul** – simbolul geniului
- **Visul** – conexiunea dintre lumi
- **Zborul** – aspirația spre absolut
- **Zbăcătorul** – iubire imposibilă (folclor)
- **Haosul primordial** – geneza universului
- **Steaua** – singurătatea geniului
- **Nemurirea** – prețul separării de uman

PASUL 3 ★ STRUCTURA POEMULUI – CELE 4 TABLOURI

Poemul are **98 de catrene** grupate în **4 tablouri**. Există **2 planuri** simetrice: *cosmic (Hyperion)* și *terestru (fata + Cătălin)*.

□ TABLOUL I – Iubirea imposibilă

Planuri: cosmic + terestru

Incipit: „*A fost odată ca-n povești, / A fost ca niciodată*” → formulă de basm = atmosferă feerică + avertisment că povestea nu se va repeta.

Personaje: Fata de împarat (frumusețe + unicitate) + Luceafărul (înger/demon)

Cele 2 apariții ale Luceafărului – ANTITEZĂ:

Apariția 1 – angelică (neptonic)

„*un tânăr voievod cu păr de aur moale*” – născut din cer și mare

Apariția 2 – demonică (plutonic)

„*un demon*” – născut din soare și noapte

Conflictul: „*Deși vorbești pe înțeles, eu nu te pot pricepe*”.

Antiteza centrală: *nemuritor ↔ muritoare; viu ↔ mort*

□ TABLOUL II – Idila pământeană (demitizare)

Plan: exclusiv terestru

Personaje: Cătălin + Cătălina (fata coborâtă în real)

Tabloul I	Tabloul II
Limbaaj solemn, elevat	Limbaaj prozaic, popular
Spațiu infinit (cosmic)	Spațiu strâmt (castelul)
Monolog și descriere	Dialog facil
Abstract, mit, simbol	Concret, mimesis

Cătălin: „*viclean copil de casă*”, „*paj*”, „*băiat din flori și de pripas*” → Cupidon terestru, opus Luceafărului.

Compatibilitatea lor: „*Și-i zise-ncet: – Încă de mic / Te cunoașteam pe tine*”.

□ TABLOUL III – Zborul către Demiurg (esența filosofică)

Plan: exclusiv cosmic

Personaje: Hyperion (Luceafărul) + Demiurgul (Creatorul)

Acțiunea: „*Porni luceafărul*” (perfect simplu = devenire infinită). Parcurge invers geneza universului → haos primordial, spațiu aspațial și atemporal.

Cererea lui Hyperion: să fie dezlegat de nemurire pentru a trăi iubirea.

Răspunsul Demiurgului: refuz argumentat, gradual – nemurirea este prețul condiției superioare. Aceasta este **esența filosofică** a poemului.

□ TABLOUL IV – Întoarcerea și despărțirea definitivă

Planuri: cosmic + terestru

Cadru: codru, flori de tei, lumina lunii – pastel romantic. Spațiu deschis, ocrotitor.

Ultima strofă – BLESTEMUL: „*Trăind în cercul vostru strâmt / Norocul vă petrece / Ci eu în lumea mea mă simt / Nemuritor și rece*”

Metafora „cercul vostru strâmt”: pentru oameni = lumea *perfectă* (simbolistica cercului); pentru geniu = lumea *imperfectă* (cercul e strâmt).

Conjuncția adversativă „ci”: separă definitiv cele două lumi → **incompatibilitate totală și definitivă.**

PASUL 4 ★ RELAȚIA GENIU – OM COMUN (esențial pentru BAC!)

HYPERION / LUCEAFĂRUL (geniu)	CĂTĂLIN / CĂTĂLINA (omul comun)
Nemuritor, etern	Muritor, efemer
Cosmic, absolut	Terestru, contingent
Singur, rece, lucid	Cald, gregorial, sentimental
Aspiră spre uman (iubire)	Aspiră spre astru (ideal)
Cunoaștere superioară	Fericire în limitele condiției

Rămâne în sfera cosmicului	Rămâne în sfera telurică
----------------------------	--------------------------

□ **Concluzia ideii centrale (învață această frază!)**

Poemul demonstrează că **iubirea dintre ființa de excepție și omul comun este imposibilă** deoarece cele două planuri sunt radical diferite și **incompatibile ontologic**. Finalul exaltă **cunoașterea** ca valoare supremă a geniului, în detrimentul afectului.

PASUL 5 ★ LIMBAJ ARTISTIC ȘI PROZODIE

Tablou	Registrul limbajului
Tabloul I	Limbaj pur, afectiv (fata) și solemn (luceafărul)
Tabloul II	Registru popular, prozaic, familiar
Tabloul III	Stil gnomic, filosofic (exprimare sentențioasă)
Tabloul IV	Amestec de afectiv și senținos

Prozodie

Elementul prozodic	Valoare	Efect
Versuri de 7-8 silabe	Măsură clasică	Muzicalitate, echilibru
Rimă încrucișată (ABAB)	Romantică	Fluiditate, dinamism
Ritm iambic predominant	Ascensional	Sugerează zborul, aspirația

Figuri de stil importante – recunoaște-le la subiect!

Figură de stil	Exemplu din text	Efect / Semnificație
Antiteză (proc. romantic)	nemuritor ↔ muritoare; geniu ↔ om comun	Incompatibilitatea celor două lumi
Comparație	„cum e Fecioara între sfinți / Și luna între stele”	Unicitatea fetei
Metaforă	„cercul vostru strâmt”	Limitele lumii umane
Epitet	„luceafăr blând”; „locul lui merit”	Caracterizarea personajelor
Personificare	„vremea-ncercă în zadar”	Haosul primordial e viu

PASUL 6 ★ EXERCIȚII DE VERIFICARE

Exercițiul 1 – Potrivește tabloul cu descrierea (trage o linie!)

Tabloul	Descriere
Tabloul I	Zborul spre Demiurg; meditație filosofică
Tabloul II	Iubirea fată–luceafăr; apariția angelică/demonică
Tabloul III	Întoarcerea cosmică; ultima invocare; blestemul final
Tabloul IV	Idila pământeană Cătălin–Cătălina; demitizare

Exercițiul 2 – Adevărat (A) sau Fals (F)?

Afirmație	A	F
Luceafărul a fost publicat în 1889.		
Tabloul II se desfășoară exclusiv în plan cosmic.		
Demiurgul acceptă cererea lui Hyperion de a fi muritor.		
„Cercul vostru strâmt” este o metaforă.		
Rima poemului este încrucișată.		
Cătălin este caracterizat ca un geniu romantic.		

Exercițiul 3 – Comentează versurile (4-6 rânduri):

*„Trăind în cercul vostru strâmt / Norocul vă petrece /
Ci eu în lumea mea mă simt / Nemuritor și rece.”*

Exercițiul 4 – Eseu scurt (10–15 rânduri):

„Demonstrează că poemul *Luceafărul* aparține romantismului, valorificând două trăsături ale curentului.”

Indicații: alege 2 trăsături din tabelul de la Pasul 1, argumentează cu exemple din text.

PASUL 7 ★ SCHEMA PENTRU ESEUL DE LA BAC

La BAC se cere un **eseu de minimum 400 de cuvinte**. Urmează această schemă:

1. **Introducere:** ncaadrarea textului (autor, titlu, an, curent literar, specie)
2. **Tema și viziunea:** tema romantică, raportul geniu–om comun, iubire și cunoaștere
3. **Titlul:** analiză (substantiv propriu articulat, cele 2 mituri)
4. **Structura:** 98 catrene, 4 tablouri, 2 planuri simetrice (cosmic/terestru)
5. **Tabloul I:** incipit de basm, portretul fetei, cele 2 apariții ale Luceafărului, antiteza
6. **Tabloul II:** demitizarea, Cătălin, limbajul popular, idila
7. **Tabloul III:** zborul regresiv, dialogul cu Demiurgul, esența filosofică
8. **Tabloul IV:** întoarcerea, ultima invocare, metafora cercului strâmt, finalul-blestem
9. **Limbaj și prozodie:** registre stilistice, figuri de stil, rimă, ritm, măsură
10. **Concluzie:** importanța poemului, valoarea cunoașterii vs. afect

☐ **Atenție la BAC!**

- **Nu rezuma** acțiunea! Comentează literar (figuri de stil, semnificații, structură).
- **Citează** versuri relevante și explică-le.
- **Folosește** termeni literari: antiteză, epitet, metaforă, motiv, simbol etc.
- **Conectează** fiecare element la tema centrală a poemului.
- Minimum **400 de cuvinte**, scris îngrijit, fără ștersături.

